

PWYLLGOR CRAFFU PERFFORMIAD AR Y CYD

Cofnodion cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf 2026.

Mae papurau'r cyfarfod ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael yn [Saesneg](#) neu'n [Saesneg a Chymraeg](#).

I weld y cyflwyniad a'r drafodaeth ddilynol ar gyfer unrhyw eitem agenda Rhan I, cliciwch ar yr hypergyswllt sydd wedi'i gynnwys yn ei deitl isod.

Yn bresennol: Y Cynghorwyr A. Asbrey, J. Aviet, G. Ball, G.D.D. Carroll, C.E.A. Champion, A.M. Collins, P. Drake, V.P. Driscoll, C.P. Franks, W. Gilligan, E.J. Goodjohn, E. Goodjohn, S.J. Haines, W.A. Hennessy, N.P. Hodges, C. Iannucci-Williams, Dr. I.J. Johnson, S. Lloyd-Selby, B. Loveluck-Edwards, N.B. Marshallsea, J.M. Norman, H.M. Payne, J. Protheroe, C. Stallard, N.C. Thomas a N.J. Wood.

Hefyd yn bresennol: Y Cynghorwyr R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), S.A. Hodges, G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Lles), S.D. Perkes (Aelod Cabinet dros Dai Sector Cyhoeddus a Chynnwys Tenantiaid), E. Williams (Aelod Cabinet dros Gofal Cymdeithasol ac Iechyd) ac M.R. Wilson (Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu).

194 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Rheolwr Gweithredol ar gyfer Gwasanaethau Democrataidd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

195 [YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB](#) –

Derbyniwyd y rhain gan Gynghorwyr I.R. Buckley, S. Campbell, C.M. Cowpe, S.M. Hanks a S.T. Wiliam.

196 [DATGANIADAU BUDDIANT](#) –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

197 [COFNODION](#) –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 11 Chwefror 2026 fel cofnod cywir.

198 [DRAFFT HUNANASESIAD BLYNYDDOL CYNGOR BRO MORGANNWG \(CYN YMGYNGHORI\) 2025/26 \(CYF\) –](#)

Cytunwyd y dylid ystyried Eitemau Agenda 4 a 5 gyda'i gilydd.

Cyflwynwyd y cyfeiriad gan y Cabinet ar 9 Gorffennaf 2026. Roedd y Cabinet hefyd wedi cyfeirio'r adroddiad at y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w ystyried fel rhan o'r rhaglen ymgynghori, gydag unrhyw safbwyntiau ac argymhellion yn cael eu cyfeirio at y Cabinet i'w hystyried cyn ystyried adroddiad Hunanasesiad Blynyddol Terfynol Bro Morganwg ar 5 Tachwedd 2026.

Cyflwynodd y Prif Weithredwr y broses hunanasesu flynyddol drwy roi crynodeb o'i phwrpas a'i methodoleg, gan nodi mai dyma'r asesiad cyntaf yn gysylltiedig â'r Fro 2030. Atgoffwyd yr Aelodau ganddynt o ddyletswydd y Cyngor i adolygu perfformiad yn flynyddol, gan ganolbwyntio ar dri gofyniad penodol: pa mor dda yr oedd y Cyngor yn perfformio, effeithiolrwydd y defnydd o adnoddau, a chadernid llywodraethu a gwneud penderfyniadau, a bod yr asesiad wedi'i lywio gan ystod eang o ddata, a oedd wedyn yn destun her gan gymheiriaid ar draws y Cyngor i sicrhau cadernid.

Nodasant fod y broses wedi dechrau ar ddechrau'r flwyddyn gyda thrafodaethau gan y Tîm Arweinyddiaeth Strategol, ac yna sesiynau herio mewnol, a byddai'n symud trwy Graffu, ymgynghori â'r Cabinet, ac yn olaf y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Eglurasant fod fframwaith cymedroli ar waith i adolygu asesiadau lefel Cyfarwyddiaeth, gan integreiddio tystiolaeth allanol, barn ymgynghori, a data ymgysylltu i gyrraedd dyfarniad terfynol a bod y Cyngor yn cyflawni canlyniadau cadarnhaol ac yn gwneud cynnydd da yn erbyn ymrwymïadau Bro 2030, gan nodi y byddai'r adroddiad hefyd yn tynnu sylw at feysydd o berfformiad anghyson, pwysau ariannol, a heriau gweithlu yr oedd angen trawsnewid pellach arnynt.

Ystyriwyd yr adroddiad mewn pedwar cam fel a ganlyn:

[Perfformiad](#)

Cyflwynodd y Prif Weithredwr yr is-adran perfformiad trwy gyflwyno crynodeb lefel uchel o gynnydd y Cyngor yn erbyn Cynllun Corfforaethol Bro 2030, gan nodi, er bod 90% o'r ymrwymïadau wedi'u cyflawni, nad oedd gan rai mesurau dargedau ar gyfer sgôr ffurfiol. Pwysleisiwyd, er gwaethaf pwysau ariannol a galw sylweddol, bod perfformiad cyffredinol y Cyngor yn cael ei ystyried yn gadarnhaol. Gan adeiladu ar hyn, tynnodd y Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol sylw at ddefnyddioldeb dangosfwrdd PowerBI fel offeryn ar gyfer tryloywder, gan ganiatáu i Aelodau ddril i lawr i ddata, camau gweithredu ac eithriadau perfformiad penodol, tra hefyd yn cyfeirio at genhadaeth drawsbynciol y Cyngor (tlodi, mynd i'r afael ag anghydraddoldebau a newid yn yr hinsawdd). Nododd y Prif Weithredwr fod y cymedroli wedi dod i'r casgliad bod perfformiad y Cyngor yn 'Da', gan adlewyrchu cyflawniad cryf a chanlyniadau cadarnhaol yn gyffredinol, ond nid eto yr effaith gyson, parhaus a llawn dystiolaeth sydd ei hangen ar gyfer sgôr uwch.

Codwyd sawl sylw gan yr Aelodau, gan gynnwys:

- Mynegodd y Cynghorydd Dr. Johnson bryderon am yr anghysondeb rhwng y ganran uchel o gamau gweithredu â sgôr gwyrdd a'r cyfraddau perfformiad is ar gyfer mesurau. Fe wnaethant gwestiynu'r broses gymedroli, yn benodol pam y mae caffael a chyllid gwasanaethau cymdeithasol wedi symud o 'wael' i 'deg', ac yn ceisio eglurder ar sut roedd y dyfarniadau amrywiol hyn yn effeithio ar fandiau adrannol.
- Gofynnodd y Cynghorydd Franks y rhesymau penodol pam na wnaeth y Cyngor gyflawni sgôr perfformiad uwch. Fe wnaethant hefyd holi pa gamau y gellid eu cymryd i wella'r meysydd hyn a gofynnodd am enghreifftiau o Gyngorau eraill a oedd wedi cyflawni'r sgôr uchaf a'r defnydd o wybodaeth meincnodi.
- Dywedodd y Cynghorydd Protheroe fod gan y Cyngor dîm gofal cymdeithasol rhagorol, a bod Cyngorau eraill mewn sefyllfa debyg oherwydd yr heriau wrth gomisiynu Gofal Cymdeithasol a myfyriodd y gellid ystyried cydweithredu rhwng Awdurdodau Lleol.
- Esboniodd yr Arweinydd fod Cyngorau yn mesur eu hunain mewn gwahanol ffyrdd, gan nodi'r Asesiad Panel Perfformiad, a thynnodd sylw at werth fforymau trafod anffurfiol ochr yn ochr â rhwydweithiau proffesiynol ledled Cymru y mae'r Cyngor yn cymryd rhan weithredol ynddynt.
- Cododd y Cynghorydd Emma Goodjohn y mater o herio anghysondebau sefydliadol a cheisiodd ddeall sut y byddai'r rhain i'w datrys yn y dyfodol.

Adnoddau

Agorodd Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol yr adran adnoddau drwy bwysleisio bod defnydd y Cyngor o adnoddau wedi'i farnu'n dda ar y cyfan, wedi'i gefnogi gan reolaeth ariannol effeithiol a chyllideb gytbwys.

Er mwyn darparu golwg gynhwysfawr, gwahoddodd y Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol arweinwyr gwasanaeth eraill i amlinellu heriau trawsbynciol penodol:

- Cododd y Cyfarwyddwr Addysg yr her o bwysau ariannol parhaus ac ansicrwydd ariannol, a myfyriodd ar y rôl yr oedd yn ei chael ar ysgolion;
- Tynnodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sylw at y galw cynyddol am wasanaethau a'r ddibyniaeth hanfodol ar y sector annibynnol;
- Trafododd Cyfarwyddwr yr Amgylchedd a Thai strategaethau cynllunio'r gweithlu y Cyngor, gan esbonio sut yr oeddent yn adeiladu gallu a gwydnwch sefydliadol hirdymor wrth addasu modelau darparu gwasanaethau;
- Nododd y Cyfarwyddwr Lleoedd fod 2025/26 yn flwyddyn o gydgrynhoi a gwelliant strwythurol mewn rheoli asedau ffisegol a digidol y Cyngor, wrth fyfyrto ar gyflwr asedau.

Codwyd sawl sylw gan yr Aelodau, gan gynnwys:

- Mynegodd y Cynghorydd Franks bryder am effaith gostyngiadau posibl yn y gyllideb ar safonau ysgolion, yn benodol ynglŷn â lleihau diffygion ysgolion.
- Heriodd y Cynghorydd Dr. Johnson effeithiolrwydd fformat y cyfarfod, gan ddweud eu bod yn teimlo ei bod yn anodd craffu ar y Cyngor cyfan mewn un

- fforwm, a chwestiynodd grwpio cyllid, comisiynu a chaffael fel un pwnc, gan ddadlau nad oedd ganddo'r naws angenrheidiol ar gyfer goruchwylio effeithiol.
- Nododd yr Arweinydd fod y Cyngor yn agored i werthuso sut mae'r strwythur hwn yn gweithio ar gyfer y dyfodol tra'n pwysleisio pwysigrwydd offer digidol fel PowerBI ar gyfer tryloywder a rhannu gwybodaeth yn gyhoeddus.
 - Pwysleisiodd y Cyngorydd Protheroe fod cyllid yn wahanol i gaffael a dadleuodd y byddai gwahanu'r meysydd hyn yn caniatáu craffu mwy effeithiol a manylach ac amlygodd werth y grŵp 'gorchwyl a gorffen' Caffael wrth gefnogi datblygiad y maes gwaith hwn. Awgrymodd hefyd y byddai'n fuddiol archwilio gweithgor trawsbleidiol i edrych ar gyllideb y Cyngor.
 - Rhannodd y Cyngorydd Lloyd-Selby brofiad cadarnhaol o ddigwyddiad Dechrau'n Deg, gan nodi pwysigrwydd timau yn ymgysylltu'n uniongyrchol â thrigolion yn y gymuned.

Llywodraethu

Agorodd y Prif Weithredwr yr adran lywodraethu drwy gadarnhau bod y Cyngor yn teimlo ei fod yn cynnal trefniadau llywodraethu cadarn ac effeithiol, casgliad a gefnogir gan archwilyr mewnol ac allanol, ac amlygodd sawl elfen allweddol o'u fframwaith:

- Defnyddiodd y Cyngor fframwaith cadarn ar gyfer gwneud penderfyniadau a rheoli risgiau, gyda chefnogaeth cofrestr risg gorfforaethol a oedd yn cael ei fonitro'n rheolaidd;
- Roedd gan y Cyngor farn archwilio allanol anghymwys ac roedd wedi derbyn adborth rheoleiddiol cadarnhaol yn gyffredinol, gydag 86% o argymhellion allanol wedi'u marcio fel gwyrdd erbyn diwedd y flwyddyn;
- Fe wnaethant nodi'r angen i ddefnyddio data a mewnwleidiad yn well ar gyfer gwneud penderfyniadau, gwella dysgu o'r broses gwyno, a pharhau i fynd i'r afael â phwysau capasiti a gweithlu;
- Nododd y Prif Weithredwr brydlondeb yr Adolygiad Craffu gan Archwilio Cymru, o ystyried y trefniadau craffu newydd a weithredwyd dros y flwyddyn ddiwethaf. Tynnodd sylw at y newid tuag at fwy o waith gorchwyl a gorffen a chyfarfodydd ffurfiol llai aml, a oedd yn newid a anwyd o argymhellion blaenorol Asesu Panel Perfformiad, gan nodi y byddai hwn yn ddarn parhaus o waith wrth i'r rôl a'r swyddogaeth barhau i addasu i newidiadau.

Codwyd sawl sylw gan yr Aelodau, gan gynnwys:

- Dywedodd y Cyngorydd Dr. Johnson fod craffu yn edrych yn wahanol yn dibynnu ar sefyllfa a rôl rhywun o fewn y Cyngor a phwysleisiodd ddiffyg consensws ynglŷn â'i bwrpas a mynegodd eu bod yn teimlo bod llai o gyfleoedd i graffu ar berfformiad y Cyngor o dan y system bresennol. Nodwyd hefyd nad oedd rhai partion yn cymryd rhan weithredol mewn grwpiau gorchwyl a gorffen, a oedd yn bryder a godwyd cyn i'r broses gael ei gweithredu.
- Nododd yr Arweinydd fod adroddiadau gwybodaeth yn unig yn cael eu cylchredeg a'i bod i fyny i Aelodau Craffu 'alw i mewn' adroddiadau ar gyfer archwilio'n ddyfnach os oeddent yn dymuno cynyddu effeithiolrwydd y broses.

Roedden nhw hefyd yn rhannu bod Craffu yn hunan-gyfarwyddo, a bod gwelliant yn parhau.

- Croesawodd y Cynghorydd Loveluck-Edwards y newidiadau i'r broses graffu, gan dynnu sylw at werth grwpiau 'gorchwyl a gorffen'. Nodwyd, fodd bynnag, fod ymgysylltu â'r cyhoedd yn parhau i fod yn rhwystr ac y byddent yn hoffi gweld llwybrau cliriach o argymhellion gorchwyl a gorffen i ganlyniadau terfynol.
- Mynegodd y Cynghorydd Carroll eu bod yn teimlo nad oedd y diwygiadau wedi gweithio a dadleuodd fod lleihau nifer y Pwyllgorau wedi bod yn niweidiol. Disgrifiodd y newid fel 'fait accompli' lle anwybyddwyd pryderon yr wrthblaid i raddau helaeth ac awgrymodd fel rhan o'i ddatblygiad parhaus, bod y Cyngor yn ystyried yr angen am agwedd fwy holiadol at Swyddogion ac Aelodau'r Cabinet mewn Pwyllgorau.
- Nododd y Cynghorydd Haines y gall sesiynau gorchwyl a gorffen ddatrys problemau ond nid oedd bob amser yn darparu'r dyfnder craffu sydd ei angen i ddeall pam y digwyddodd problemau ac yn teimlo bod angen adnoddau pellach arnynt i gael eu cyflwyno'n fwy effeithiol.
- Pwysleisiodd y Cynghorydd Payne fod gan Aelodau unigol ddyletswydd i godi materion sy'n peri pryder a nododd fod eu profiad eu hunain gyda grwpiau gorchwyl a gorffen trawsbleidiol ynghylch Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a chyllidebau ysgolion wedi bod yn blymio dwfn gwerthfawr.
- Dywedodd y Cynghorydd Lloyd-Selby, yn seiliedig ar eu profiad o gadeirio pwyllgor, fod mwy y gellid ei wneud i egluro rolau Aelodau Craffu a sut i reoli nifer yr eitemau ar agenda er mwyn galluogi craffu effeithiol ar faterion a bod hyn yn cael ei fwrw ymlaen fel rhan o'r gwaith gwella Craffu.
- Cymeradwyodd y Cynghorydd Asbrey sylwadau'r Cynghorydd Payne, gan gadarnhau bod ei phrofiad ar grwpiau gorchwyl a gorffen wedi bod yn 'hollo ardderchog.'
- Tynnodd y Cynghorydd Protheroe sylw at werth myfyrio ar sut y mae'r Cyngor wedi ailddatblygu a newid ei wasanaethau drwy'r broses graffu hon.
- Nododd y Cynghorydd Goodjohn y byddai'r adborth ynghylch newidiadau craffu yn cael ei ystyried gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd fel rhan o'i welliant parhaus.

Asesiad Cyffredinol

Cyflwynodd y Prif Weithredwr sleid olaf yn crynhoi perfformiad y Cyngor, gan dynnu sylw at dair colofn graidd a oedd yn sail i'r asesiad cyffredinol:

- Cynnydd cryf yn erbyn Cynllun Corfforaethol *Bro 2030* ;
- Rheoli adnoddau ariannol a sefydliadol yn effeithiol;
- Trefniadau llywodraethu, gwneud penderfyniadau a sicrwydd cadarn.

Fe wnaethant hefyd gymryd eiliad i fynegi eu diolchgarwch i'r staff a'r tîm ehangach sy'n gyfrifol am y broses flwyddyn o baratoi'r Hunanasesiad Blyneddol, gan nodi bod y gwaith yn parhau wrth iddynt symud trwy gyfnod ymgynghori'r haf a pharatoi ar gyfer adolygiadau terfynol yn yr Hydref.

Ar ôl ystyried y cyfeiriad a'r adroddiad, fe wnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

- (1) BOD perfformiad diwedd blwyddyn fel y manylir yn Adroddiad Hunanasesu Blynnyddol 2025/26 yn cael ei nodi.
- (2) Mae'r Cyngor yn adolygu ei ddull o grwpio Caffael, Comisiynu a Chyllid mewn iteriadau o'r Adroddiad Hunanasesu Blynnyddol yn y dyfodol.
- (3) Mae'r Cyngor yn adolygu'r fethodoleg ar gyfer categorieiddio graddau (Teg/Da/Gwael/Ardderchog) mewn iteriadau o'r Adroddiad Hunanasesu Blynnyddol yn y dyfodol.
- (4) Mae'r Cyngor yn datblygu gweithgor Craffu trawsbleidiol i helpu i lywio'r broses o bennu cyllideb flynyddol.
- (5) Mae'r Cyngor yn archwilio modelau adnoddau amgen i gynyddu'r capasiti i gefnogi'r gwaith o gyflawni Craffu Gorchwyl a Gorffen ymhellach.
- (6) Mae Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn nodi'r holl sylwadau ynglŷn â Chraffu, gan nodi bod amrywiaeth o safbwyntiau, a'u defnyddio fel rhan o'i werthusiad parhaus presennol o Ail-lunio Craffu, ac i lywio'r ymateb i adolygiad Archwilio Cymru o drefniadau Craffu.

Rheswm dros yr argymhellion

- (1-6) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.